

TÜRKİYE'DEKİ YABANI TAVŞANLARDA İLK MOSGOVOYIA PECTINATA  
(GOEZE, 1782) SPASSKY, 1951 BULGUSU

Erol Taşan\*

The first record of *Mosgovoyia pectinata* (Goeze, 1782) Spassky, 1951 from hares in Turkey

**Summary:** Four *Mosgovoyia pectinata* were found in intestine of a hare (*Lepus europaeus*) hunted in Elazığ district and morphological information is given about this cestod.

**Özet:** Elazığ yöresinde avlanan bir yabani tavşanın (*Lepus europaeus*) ince barsaklarında 4 adet *Mosgovoyia pectinata* saptanmış ve bu bu sestodun morfolojisi hakkında bilgi verilmiştir.

Giriş

Elazığ ve Tunceli yörelerindeki yabani tavşanlarda bulunan parazit türlerini saptamak amacı ile sürdürdüğümüz bir çalışma sırasında, Elazığ yöresinde avlanan bir tavşanın ince barsaklarında 4 adet *Mosgovoyia pectinata* (Goeze, 1782) Spassky, 1951'ya rastladık. Bu sestodun sık bulunan bir tür olmaması ve Türkiye'de ilk kez saptanması nedeniyle bu bulguyu yayımlamayı uygun gördük.

*Mosgovoyia pectinata*, evcil ve yabani tavşanlarla dağ sıçanı ve yabani kemiricilerin ince barsaklarında bulunur (2, 5). Avrupa, Asya, Kuzey ve Güney Amerika'da bulunduğu bildirilen bu türün (5, 6) gerek bölgelere ve gerekse konakçılara göre büyük değişebilirlik gösterdiğini Neveu-Lamaire (5), Hall ve Douthitt'e atfen bildirmektedir.

*Mosgovoyia pectinata*'nın *Cittotaenia pectinata* ile sinonim olduğunu vurgulayan Fostner ve Ilg (1), Almanya'da Bavaria yakınında avlanan 60 yabani tavşanın (*Lepus europaeus*) % 96.7'sinin birden fazla helmint türü ile enfekte bulunmasına karşın *M. pectinata*'ya yalnız bir tavşanda rastladıklarını belirtmişlerdir. Avusturya'nın değişik yörelerinden sağlanan 590 yabani tavşan (*Lepus europaeus*) üzerinde

\*Doç. Dr. F.Ü. Vet. Fak. Parazitoloji Anabilim Dalı, Elazığ.

yapılan diğer bir araştırmada (3) bu hayvanların % 50'sini değişik 16 helmint türü ile enfekte bulduklarını açıklayan araştırmacılar (3), *M. pectinata*'ya sadece % 0.23 oranında rastladıklarını bildirmişlerdir. Sugar ve ark. (8), söz konusu türe Macaristan'da çok ender rastlandığını belirterek 394 tavşanın parazitolojik bakısında saptadıkları 15 helmint türüne karşın bu türe rastlayamadıklarını vurgulamışlardır. Araştırmacılar (8), *M. pectinata*'nın morfolojik özelliklerini açıklayarak, bu sestodun bir tavşanda en çok 5 adet bulunabildiğini bildirmişlerdir.

Türkiye'de yabancı tavşanlar üzerinde yapılan araştırmalarda bu sestodun bulunduğuna ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır (2, 4, 9).

*Mosgovoyia pectinata*'nın sistematikteki yeri Güralp'e (2) göre,

Sınıf: Cestoda Southwell, 1930

Dizi: Cyclophyllidea Braun, 1900

Aile: Anoplocephalidae Cholodkovsky, 1902

Soy: *Mosgovoyia* Spassky, 1951

Tür: *Mosgovoyia pectinata* (Goeze, 1782) Spassky, 1951

Oytun'a (6) göre,

Sınıf: Cestoda Southwell, 1930

Dizi: Cyclophyllidea Braun, 1900

Aile: Anoplocephalidae Cholodkovsky, 1902

Soy: *Cittotaenia* Riehm, 1881

Tür: *Cittotaenia pectinata* Goeze, 1782

Soulsby'e (7) göre ise,

Sınıf: Eucestoda Southwell, 1930

Dizi: Anoplocephalidea Wardle, McLeod and Radinovsky, 1974

Aile: Anoplocephalidae Blanchard, 1981

Soy: *Cittotaenia* Riehm, 1881

Tür: *Cittotaenia pectinata* Goeze, 1782

yapılmaktadır.

*Mosgovoyia pectinata*'nın uzunluğu 5—18 cm., genişliği 1—1.5 cm (5, 8), skoleksi küçük ve çapı 250—800 mikrometre verilmiş (5, 7, 8), çekmenlerinin ise yuvarlak olduğu bildirilmiştir (5). Sugar ve

ark. (8), belirtilen türün uzunluğuna göre 7 kat daha geniş olan olgun halkalarının arka kenarları önünde, 110—135 adet testisin 2—3 sıra halinde, boşaltı kanalları arasında dizildiğini vurgulamışlardır. Araştırmacılar (8), bu sestodun lanset şeklinde ve süratle genişleyebilir kabiliyette bir strobilaya sahip olduğunu açıklamışlardır. Söz konusu türde sirrus kesesinin dar ve 400—800 mikrömetre uzunlukta (5, 8), vajinanın ise sirrusun arka kısmına açıldığı belirtilmektedir (5). Bu türün ovaryumları olgun halkaların dış  $1/3$ 'ünde (8) ve uterusun, boşaltı kanallarını geçmeyen ve transversal seyreden tek bir borudan ibaret olduğuna işaret edilmektedir (5, 8). Ayrıca uterus, gebe halkalarda parmak şeklinde uzantılar göstermektedir (8).

### Materyal ve Metot

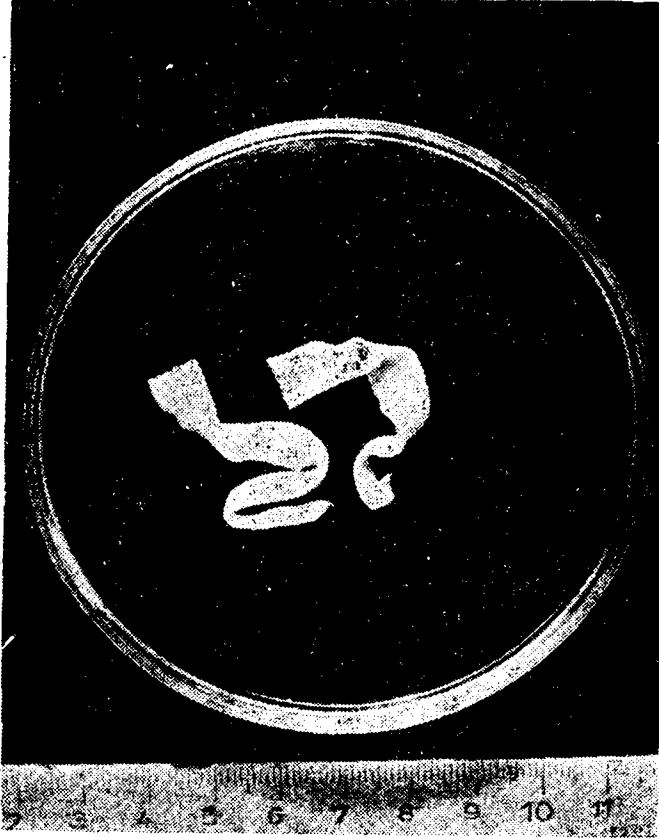
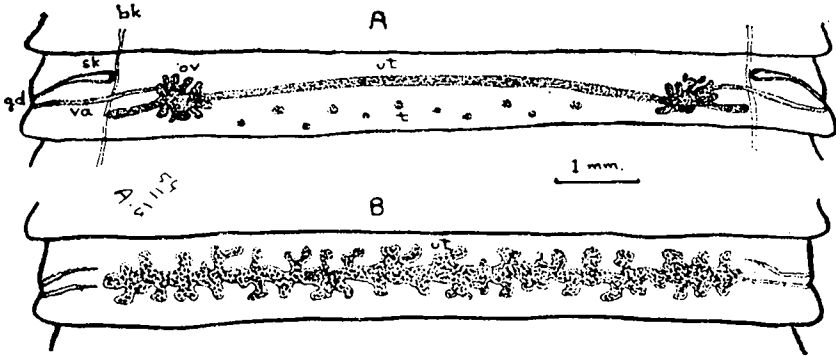
Elazığ ve Tunceli yörelerinde avlanan 44 yabani tavşanın otopsi-leri yapıldı. Bu hayvanlardan birinin ince barsaklarında, materyalimizi oluşturan 4 adet sestod bulundu. Bunlar ılık su ile yıkanıp % 10' luk formalinde tesbit edilerek makroskopik olarak fotoğrafı çekildi. Daha sonra borakslı karmin boyası ile boyandı, mikroskopta morfolojik özellikleri incelendi ve ayırıcı tanısı yapılarak şekilleri çizildi.

### Sonuç ve Tartışma

Materyalimizi oluşturan sestodların morfolojik özellikleri ince-lererek tümünün *Mosgovoyia pectinata* (Goeze, 1782) Spassky, 1951 olarak tanımı yapıldı.

Sestodların uzunluk ve genişlik ölçümleri ortalaması sonu uzunluğ u 8.1 (7.5—8.5) cm., genişliği 9.4 (9—10) mm bulundu (Resim 1). Çekmenleri küre şeklinde olan skoleksin çapı 314 mikrometre ölçüldü ve skoleksi takiben kısa bir boyun bölgesi görüldü.

Olgun halkalarda ovaryumlar arasındaki uzaklık, her bir ovaryumun lateral kenara olan uzaklığının iki katı bulundu. Uterus, iki boşaltı kanalı arasında kavisli tek bir boru konumunda görüldü. Testisler olgun halkaların arka kenarı ile uterus arasında (Şekil 1) görülmesine rağmen sayıları kesin olarak saptanamadı. Lobut görünümünde olan sirrus keselerinin uzunluğu 704 mikrometre, çapı 84 mikrometre olarak ölçüldü. Gebe halkalarda uterusun ön ve arkaya doğru lobcuk benzeri uzantıları gözlemlendi (Şekil 1).

Resim 1 *Mosgovoyia pectinata*.

Şekil 1 *Mosgovoyia pectinata* A. Olgun halka, B- Gebe halkanın anatomisi. ut: Uterus. ov: Ovaryum. va: Vagina. gd: Genital delik. bk: Boşaltı kanalı. t: Testisler. sk: Sırrus kesesi.

Saptadığımız morfolojik özellikler ve ölçümler, halkaların uzunluğuna göre 7 değil (8) 9 kat geniş olması dışında, kaynaklarda (5, 7, 8) açıklanan veriler içinde kalmıştır.

#### Kaynaklar

1. Forstner, M.J. und Ilg, V. (1982): *Untersuchungen über die Endoparasiten des Feldhasen (Lepus europaeus) und Versuch zu ihrer Bekämpfung*. Z. Jagdwiss., 28 (3): 169—177.
2. Güralp, N. (1981): *Helmintoloji*. A.Ü. Vet. Fak. Yayın., 368/266, Ankara.
3. Kutzer, E. und Frey, H. (1976): *Die parasiten der Feldhasen (Lepus europeus) in Österreich*. Berl. Münch. tierarztl. Wschr., 89: 480—483.
4. Merdivenci, A. (1970): *Türkiye Parazitleri ve Parazitolojik Yayınları*: İstanbul Üniv. Cerrahpaşa Tıp Fak. Yay. Rektörlük No: 1610, Dekanlık No: 9.
5. Neveu-Lemaire, M. (1936): *Traite D'Helminthologie Medicale et Veterinaire*. Vigot Freres Editeurs, Paris.
6. Oytun, H.Ş. (1961): *Helmintoloji*. A.Ü. Vet. Fak. Yayın No: 56, Ankara.
7. Soulsby, E.J.L. (1982): *Helminths, Arthropods and Protozoa of Domesticated Animals*. Seventh edition, Bailliere Tindall, London.
8. Sugar, L., Murai, E. und Meszaros, F. (1978): *Über die Endoparasiten der Wildlebenden Leporidae Ungarns*. Parasit. Hung., 11, 63—85.
9. Unat, E.K., Şevket, Y. ve Merdivenci, A. (1965): *Türkiye Zooparazitleri ve Önemli Konakları*. Ege Üniv. Tıp Fak. Yayın., 46, İzmir.